

Nr 12.

Ankom till riksdagens kansli den 8 april 1929 kl. 5 e. m.

*Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av väckt motion om
utrikesnämndens omvandling till ett utrikesutskott el-
ler fredsutskott.*

I en inom första kammaren väckt, till konstitutionsutskottet hänvisad motion, nr 214, har herr *Lindhagen* hemställt, »att Kungl. Maj:t måtte för riksdagen framlägga förslag till grundlagsändring i syfte att utrikesnämnden omvandlas till ett utrikesutskott eller fredsutskott, som äger bereda till riksdagen hänskjutna utrikespolitiska frågor, som ej böra handläggas av annat utskott.»

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Då utrikesnämnden genom grundlagsändringar av år 1921 inrättades, skedde detta i syfte att tillmötesgå önskemålet om en bättre samverkan mellan regering och riksdag på utrikespolitikens område än tidigare varit fallet. Nämnden utformades till en fast, jämväl mellan riksdagarna verksam delegation, som skulle av regeringen höras vid den förberedande handläggningen av utrikesärenden av större vikt. De särskilda meningsriktningar, som vunnit avsevärd avslutning inom riksdagen, fingo tillfälle att genom sina representanter i nämnden direkt samråda med regeringen om utrikesärenden. Genom nämndens tillkomst bereddes sålunda riksdagen och dess olika meningsgrupper ett beaktansvärt om än indirekt inflytande på utrikespolitiken.

Motionären föreslår nu, i syfte att uppnå ett bättre samarbete på utrikespolitikens område mellan regering och riksdag, utrikesnämndens omorganisation till ett utrikes- eller fredsutskott med uppgift att bereda sådana till riksdagen hänskjutna utrikespolitiska frågor, som ej böra handläggas av annat utskott. Konstitutionsutskottet anser sig ej kunna tillstyrka detta förslag. Med hänsyn till utrikesärendenas ofta ömtåliga natur och den diskretion, som i följd därav måste iakttagas vid deras handläggning, hyser utskottet den uppfattningen, att en omvandling av utrikesnämnden till ett riksdagsutskott vore ägnad att göra regeringen mindre benägen för en oförbehållsam samverkan med

riksdagen på utrikespolitikens område än vad för närvarande genom rådsläpningar med nämnden är fallet och sålunda snarare motverka än gagna motionärens huvudsakliga syfte. En dylik omgestaltning av nämnden skulle dessutom innebära, att det enligt konstitutionsutskottets mening betydelsefulla personliga samråd mellan regeringen och riksdagens förtroendemän vid den förberedande handläggningen av viktigare utrikesärenden, som nu äger rum, och som kan påfordras även mellan riksdagarna, skulle komma att upphöra.

Konstitutionsutskottet vill emellertid ej bestrida, att det vore önskvärt, att riksdagen i dess helhet bereddes mera ingående kännedom om förekommande utrikespolitiska frågor än nu är fallet. Detta mål torde dock lämpligen kunna vinnas utan någon grundlagsändring, därest regeringen oftare än hittills gjorde bruk av den i 56 § riksdagsordningen anvisade utvägen att lämna muntliga meddelanden till riksdagen i utrikespolitiska frågor.

Utskottet får alltså hemställa,

att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 5 april 1929.

På konstitutionsutskottets vägnar:

K. VON GEIJER.

Närvarande: Herrar von Geijer, Sävström, Strömberg, David Bergström, G. W. Hansson, Hellberg, Sandegård, Ljunglund*, Sundberg, Alexander Nilsson, Akerberg, Magnusson i Tumhult*, Gustafson i Kasenberg*, Engberg, Jansson i Edsbäcken, Persson i Trången, Pehrsson i Göteborg*, Lindmark, Fast och Brännberg*.*

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herr *Fast*, som med instämmande av herr *Engberg* ansett, att utskottets motivering bort hava följande lydelse:

Då utrikesnämnden genom grundlagsändringar av år 1921 inrättades, skedde detta i syfte att tillmötesgå önskemålet om en bättre samverkan mellan regering och riksdag på utrikespolitikens område. Nämnden utformades till en fast, jämväl mellan riksdagarna verksam delegation, som skulle av Konungen höras över utrikespolitiska frågor av större vikt. Olika meningsriktningar inom riksdagen fingo genom utrikesnämndens tillkomst möjlighet till ett indirekt rådgivande inflytande på landets utrikespolitik.

Motionären föreslår nu, i syfte att uppnå ett bättre samarbete på utrikespolitikens område mellan regering och riksdag, utrikesnämndens omorganisation till ett utrikes- eller fredsutskott, med uppgift att bereda sådana till riksdagen hänskjutna utrikespolitiska frågor, som ej böra handläggas av annat utskott. Konstitutionsutskottet anser sig ej kunna tillstyrka motionärens förslag. Utskottet är icke övertygat om att ett fullföljande av motionärens linjer skulle medföra ett intimare samarbete mellan regering och riksdag eller åstadkomma större offentlighet i utrikespolitiska frågor. Då utrikesärendena i viss utsträckning äro av ömtålig natur, måste diskretion i följd härav iakttagas vid dessa ärendens handläggning. En omvandling av utrikesnämnden till ett ständigt arbetande riksdagsutskott kunde bliva ägnat att göra regeringarna ännu mera benägna till återhållsamhet i samverkan med riksdagen på utrikespolitikens område, än som nu är fallet. En dylik omgestaltning av utrikesnämnden skulle dessutom innebära, att det personliga samråd mellan Konungen och riksdagens valda förtroendemän vid den förberedande handläggningen av utrikesärenden, som nu i viss utsträckning äger rum och som kan påfordras även mellan riksdagarna, skulle komma att upphöra.

Då utrikesnämnden inrättades, hystes av många förhoppningar om ett intimare samarbete mellan regeringen och riksdagen i utrikespolitiska frågor. Utskottet vill emellertid icke bestrida, att utvecklingen på detta område medfört en känsla av besvikelse. Utskottet finner det vara önskvärt, att riksdagen i sin helhet beredes mera ingående kännedom om förekommande utrikespolitiska frågor, än nu är fallet, samt att den sekretess, som i vissa fall är behövlig, inskränkes till vad som är av behovet påkallat. Utskottet anser emellertid, att dessa önskemål borde kunna vinnas utan grundlagsändringar.
